

Pestprotocol

Gymnasium Bernrode

Inleiding

Een leerling die zich goed voelt, presteert beter. Dat is een bekend gegeven. Gymnasium Bernrode is een kleinschalige school, die kwaliteit en geborgenheid wil leveren aan haar leerlingen. Die zaken gaan hand in hand. Een schoolklimaat dat zich kenmerkt door een harmonieuze, veilige omgang van leerlingen met personeel, andere leerlingen en klasgenoten bevordert het welbevinden en de prestaties van de leerlingen. Pesten past niet in een veilig schoolklimaat. Daarom heeft ook deze kleine, veilige school een pestprotocol.

1. Pestbeleid

1.1 Algemeen

Het is belangrijk om het pestbeleid bij leerlingen, ouders en personeel bekend te maken. Het pestbeleid is toegankelijk door er naar te verwijzen in de schoolgids en het te publiceren op de website. Het is onderdeel van de beleidscyclus van de school waardoor het regelmatig geëvalueerd en eventueel bijgesteld wordt.

1.2 Gedragscode 'voorkomen pesten'

Op Gymnasium Bernrode wordt duidelijk stelling genomen tegen pestgedrag. Zowel personeel als leerlingen hebben de plicht zich zo te gedragen dat ieder ander van onze schoolgemeenschap zich veilig en prettig voelt. Ook is iedereen verplicht zich actief in te spannen om pestgedrag te voorkomen en/of uit te bannen.

De mentor en de betreffende jaarlaagcoördinator zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor de aanpak van pestgedrag bij leerlingen. Op basis van wijsheid, ervaring en afspraken in het team wordt pestgedrag bij leerlingen aangepakt. Leerlingen en ouders hebben het recht toelichting te krijgen op de te nemen en de genomen maatregelen en over de resultaten daarvan.

2. Definitie van plagen en pesten

2.1 Plagen

We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag is onschuldig en nodigt uit tot een reactie van een zelfde soort. Het gaat dan om een spel, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Plagen is niet systematisch en heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat.

Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen, leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die hen later in hun leven van pas komt bij conflicthantering.

2.2 Pesten

Op Gymnasium Bernrode hanteren we de regel dat degene die het ondergaat, bepaalt of het vertoonde gedrag gewenst is of niet. Degene die het ondergaat, bepaalt dus of er sprake is van pesten.

Wat voor de één een vorm van ongewenst gedrag is, hoeft dat voor de ander niet te zijn. Wat voor de één een grapje of een plagerijtje is, kan door de ander als enorm vervelend of kwetsend ervaren worden. Wat misschien niet persoonlijk bedoeld is, kan iemand direct raken. Het wordt een probleem als je er samen niet meer uitkomt. Kenmerkend voor pesten is het bedreigende en vooral systematische karakter van bepaald gedrag. We spreken van pestgedrag als het regelmatig gebeurt, waardoor de gepeste leerling zich niet langer veilig voelt in de school.

Bij pesten is er sprake van een duidelijk slachtoffer. De gepeste is niet meer in staat voor zichzelf op te komen en ondervindt duidelijk nadelige gevolgen.

2.3 Vormen van pestgedrag

Pesten kan allerlei vormen aannemen. Hieronder volgen 5 categorieën met voorbeelden van de genoemde soort.

Verbaal

(bijv. schelden, dreigen, belachelijk maken, uitlachen of een bijnaam geven op basis van lichaamskenmerken, (etnische) afkomst, geloof of seksuele voorkeur of n.a.v. een verkeerd antwoord in de klas, ongewenste sms'jes sturen, via mail, chatprogramma's of sociale media opmerkingen verspreiden, het gebruiken van mobiele telefoons of websites met de bedoeling iemand zwart te maken door het verzenden van opmerkingen en /of foto's of filmpjes)

Fysiek

(bijv. trekken, duwen, spugen, schoppen, slaan, laten struikelen, krabben, bijten, aan de haren trekken; seksuele intimidatie; afpakken, beschadigen en kapotmaken van spullen)

Intimidatie

(bijv. een leerling achterna blijven lopen of ergens opwachten, iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen, dwingen om bezit af te geven of geld of andere zaken mee naar school te nemen)

Isolatie

(bijv. uitsluiten door een klasgenoot voortdurend duidelijk te maken dat hij / zij niet gewenst is, doodzwijgen)

3. Partijen bij het pestprobleem

Bij pesten zijn meerdere partijen betrokken: de gepeste leerling(en), de pester(s), de zwijgende middengroep, het personeel en de ouders.

Om pesten zowel in preventieve zin als in curatieve zin aan te pakken is het nodig dat alle partijen betrokken worden bij de uitvoering van het beleid. We spreken dan van een *vijsporen aanpak*.

De gepeste leerling

In principe kan elke leerling het doelwit van pesterijen worden, maar sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, de wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop die worden geuit. Kinderen die gepest worden, hebben vaak andere interesses dan de meeste leeftijdgenoten of ze doen dingen anders. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet. Veel kinderen die gepest worden hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep en durven ze weinig of niets te zeggen omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uit komt.

Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten. Jongens die worden gepest horen vaak tot de motorisch beter ontwikkelde kinderen.

De pester

Pestende leerlingen zijn vaak fysiek en /of verbaal de sterksten.

Meisjes pesten in drie kwart van de gevallen door middel van psychisch geweld, zoals buitensluiten en roddelen en voor de rest door middel van fysiek geweld. Bij jongens is het net andersom: in driekwart van de gevallen door middel van fysiek geweld en voor de rest door middel van psychisch geweld.

Pesters kunnen het zich permitteren zich agressief op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Ze lijken populair te zijn in een klas, maar dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Echte pesters zijn niet alleen agressief en fysiek sterker dan de rest van de klas, ze hebben ook weinig empathisch (invoelend) vermogen, zijn impulsief en domineren graag andere kinderen.

Een 'succesvolle' pester heeft niet geleerd zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op de langere termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht.

Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen daarvan voor de pester zelf.

De zwijgende middengroep

De meeste leerlingen zijn niet direct betrokken bij pesten in de actieve rol van pester. Sommigen behouden enige afstand en andere leerlingen doen, uit angst of uit berekening, mee. Dit zijn de zogenaamde 'meelopers'. Er zijn ook leerlingen die niet merken dat er gepest wordt. Heel af en toe neemt een leerling, of een klein groepje leerlingen, het voor het gepeste kind op.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor op de populariteit van de pester in kwestie mee te liften.

OP en OOP

Pesten is soms een goed bewaard groepsgeheim: (bijna) iedere leerling weet dat in de groep wordt gepest, toch durft niemand het aan docent of ouder te vertellen. Het onderwijspersoneel en onderwijsondersteunend personeel weet dus ook vaak niet dat er in de groep wordt gepest. En zien ze ongewenst gedrag, dan wordt het lang niet altijd als pesten geïnterpreteerd.

Toch kunnen OP en OOP een belangrijke rol spelen in de aanpak van pesten. Zij moeten hun ogen en oren open houden voor signalen. Indien zij signalen oppikken moeten zij die doorgeven aan de mentor van de betreffende leerling(en).

De ouders

Wanneer kinderen worden gepest, durven ze in de meeste gevallen niet aan hun ouders te vertellen dat hun dit overkomt. Ze kunnen bang zijn dat hun ouders naar school gaan, het aan de mentor vertellen en dat deze het verkeerd aanpakt. Ze schamen zich vaak dat hun dit overkomt. Soms denken ze dat ze het gedrag van de pester zelf hebben uitgelokt en het dus verdienen gepest te worden.

Toch zijn ouders vaak degenen die het eerst merken als hun kind niet goed in zijn vel zit en daarover in gesprek gaan met hun kind. Zij kunnen dan hun kind aansporen om actie te ondernemen of dit zelf doen namens hun kind.

4. Preventieve aanpak

Bernrode probeert natuurlijk het liefst om pesten te voorkomen. Daarom zijn de volgende stappen ingebouwd in het curriculum:

- De mentor speelt een belangrijke rol in het tot stand brengen van een veilig klassenklimaat vanaf de allereerste kennismaking.
- In de eerste mentorlessen in de eerste klas wordt voor het eerst aandacht besteed aan pesten en hoe de school hiermee omgaat. Zo wordt met alle leerlingen stilgestaan bij het verschil tussen plagen en pesten, respect voor elkaar en elkaars bezittingen en de omgangsvormen op school.
- In de rest van het jaar wordt er in de mentorlessen van klas 1 regelmatig aandacht besteed aan het sociale klimaat in de klas.
- In latere leerjaren worden in de mentorles (t/m klas 4) de gemaakte afspraken opnieuw onder de aandacht van de leerlingen gebracht en blijft er aandacht bestaan voor het sociale klimaat in de klas.
- We vertellen de leerlingen dat pesten een vorm van ongewenst gedrag is die altijd wordt aangepakt, dat een leerling die gepest wordt er dus in elk geval op kan rekenen dat er wordt ingegrepen. De mentor en de coördinator zijn de mensen op school die daarbij in eerste instantie een rol spelen.
- Er wordt op school ook nadrukkelijk aandacht besteed aan de omgangsvormen op het internet.

5. Aanpak bij daadwerkelijk pesten

Ondanks de preventieve aanpak kan het gebeuren, dat een leerling wordt gepest. Als een leerling zich gepest voelt of een leerling zich schuldig maakt aan pesten, volgt er in ieder geval een gesprek met de betrokken leerling(en) en zo nodig een sanctie, waarvan ook de ouders op de hoogte worden gesteld. De volgende acties zijn te onderscheiden in het aanpakken van pesten.

5.1 Melden bij de mentor

De eerste stap in het aanpakken van pesten is op Bernrode altijd om de stap naar de mentor te maken. Hij is verantwoordelijk voor het welzijn van de individuele leerlingen in zijn klas en voor de sfeer in de klas in het algemeen.

Als er leerlingen uit verschillende klassen bij betrokken zijn, kan ook de mentor van een andere klas en / of de betreffende jaarlaagcoördinator erbij betrokken worden.

5.2 Steun bieden aan de leerling die gepest wordt.

Belangrijk is de gepeste leerling serieus te nemen en een luisterend oor te bieden. De school neemt in de persoon van mentor (eventueel in samenwerking met de coördinator) duidelijk stelling tegen het pestgedrag en geeft advies hoe te reageren op de pester(s). Zo krijgt de gepeste een duidelijk perspectief dat het probleem serieus aangepakt wordt, o.a. door duidelijk te maken dat ook andere instanties binnen (en eventueel buiten) de school er bij betrokken worden (mentor, coördinator, conrector, vakdocenten, zorgteam, OOP etc).

De gepeste is partij in het traject dat gevolgd wordt: hij/zij denkt mee over welke stappen er genomen worden en wanneer de school hem / haar er actief bij wil betrekken.

Mogelijke stappen die kunnen worden ondernomen zijn:

- Een gesprek organiseren tussen de pester(s) en de gepeste.
- Een klassengesprek en andere activiteiten organiseren met als doel de veiligheid in de klas weer te herstellen door de zwijgende meerderheid te mobiliseren. Dit moet niet op basis van het individuele geval maar moet een algemeen karakter hebben zodat de gepeste er niet op aangekeken kan worden (zie beneden bij 'de klas'). Het onderwerp 'de veilige school' kan ook als maatschappelijk item besproken worden.
- Een gesprek met de gepeste en zijn / haar ouders
- Een gesprek tussen de ouders van de gepeste en van de pesters stimuleren

In overleg kan ook worden besloten de gepeste leerling een sociale vaardigheidstraining te volgen.

5.3 Aanspreken van de leerling die pest

In een eerste gesprek wordt de pester geconfronteerd met de beschuldiging van pesten. De situatie wordt in kaart gebracht en hem / haar wordt duidelijk gemaakt dat hij / zij toch geen veiligheid heeft geboden aan klasgenoten. De afspraken worden opnieuw onder de aandacht gebracht en vastgelegd.

Naar gelang de ernst van het vertoonde gedrag wordt er afgesproken dat het bij een gesprek en excuses tegenover de gepeste blijft of dat er ook gestraft wordt. Bij herhaling zal er altijd gestraft worden. Die straf moet in verhouding zijn tot de ernst van het pesten en moet op zo kort mogelijke termijn uitgevoerd worden. De coördinator bepaalt of er gestraft wordt en de strafmaat.

De pester biedt zijn / haar excuses aan in een gesprek met de gepeste of eventueel in een brief. De situatie wordt vastgelegd in het leerlingdossier en gecommuniceerd aan de ouders in een gesprek of eventueel in een brief. In een vervolgesprek wordt vastgesteld of er verbetering in het gedrag is opgetreden.

Eventueel wordt een aantal nagesprekken gevoerd. De doelen hiervan zijn:

- Achter de mogelijke oorzaak van het pesten komen
- Het empathisch vermogen van de pester vergroten.

Middelen hiertoe zijn bijvoorbeeld:

- De leerling opdracht geven een (gedeelte van een) boek over pesten te lezen en, na de opdracht te hebben uitgevoerd, de inhoud van het boek te vertellen;
- De leerling zich laten aanmelden bij het forum van de website www.pestweb.nl en daar te zien wat kinderen en volwassenen aan elkaar over de gevolgen van pesten te vertellen hebben;
- Een opstel over pesten en de gevolgen ervan maken.

Blijft de leerling pesten, dan zijn de daaropvolgende acties:

- Zwaardere straffen toekennen
- De ouders met hun kind voor een gesprek op school uitnodigen (met coördinator en/of corrector). Doel is de ouders inzicht te geven in het gedrag van hun kind en te komen tot een gezamenlijke aanpak van de school en de ouders
- In overleg externe deskundigheid inroepen om de pester verder te helpen zijn / haar gedrag te veranderen. De school kan er op staan dat er een sociale vaardigheidstraining gevolgd wordt
- De coördinator kan de leerling de toegang tot een bepaalde les ontzeggen, of een dag lang de toegang tot alle lessen ("een strafdag"), de leerling kan officieel geschorst worden met een melding aan de inspectie (externe schorsing) en als ook dit niet helpt van school verwijderd worden (zie het onderdeel "Schorsing en verwijdering van een leerling" in het Schoolveiligheidsbeleid).

5.4 De klas

Deze groep bestaat uit:

- Leerlingen die mee pesten om er zelf beter van te worden
- Leerlingen die mee pesten omdat ze bang zijn zelf gepest te worden
- Leerlingen die niet mee pesten maar die niets doen om een einde te maken aan het pesten
- Leerlingen die het voor het slachtoffer opnemen.

Hoewel er gelukkig ook klassen zijn waarin een (groep) leerling(en) het opneemt voor de gepeste, speelt er vaak een bekend psychologisch mechanisme, de zogenaamde 'conspiracy of silence'. Dit houdt in dat (bijna) iedereen in een groep weet dat er wordt gepest, maar dat niemand het aan ouders of medewerkers durft te vertellen. Ook onverschilligheid kan een oorzaak zijn dat een pestgeval niet gemeld wordt.

Soms zetten daders slachtoffers of klasgenoten onder druk om er met niemand over te praten. Deze zwijgende groep kan medeverantwoordelijk worden gemaakt bij het laten ophouden van het pesten door de leerlingen de opdracht te geven om met elkaar benoemde ongewenste omgangsvormen te signaleren en tegen te gaan. Zij gaan allen letten op de aangegeven gedragingen van de pesters en op de opgegeven plaatsen. Zodra één van hen iets ziet wat op pestgedrag lijkt, geeft hij / zij het door aan de hiervoor verantwoordelijke persoon (in eerste instantie de mentor). Deze spreekt de

pester aan. Op deze manier aangepakt, krijgt de gepeste leerling niet het verwijt dat hij / zij 'geklikt' heeft. Immers, anderen hebben het gezien en doen er nu iets aan.

Als een mentor (of docent) in de klas wil praten over pesten, kan het raadzaam zijn om niet de actuele pestsituatie als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp er bovenuit te tillen. Bijvoorbeeld aan de hand van een krantenartikel, een tv uitzending, een brief van een leerling van een andere school, een lesbrief of een metafoor. Gebeurt dit niet, dan zou de klas het probleem kunnen ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven, of zeggen dat het een grapje is waar de docent zich geen zorgen over hoeft te maken; of het slachtoffer, buiten school, voor zijn “klikken” straffen. Anderzijds moet wel duidelijk zijn dat er een probleem in de klas is: het mag niet louter als een fictief probleem ervaren worden.

5.5 OP en OOP

Alle medewerkers moeten op de hoogte zijn van het fenomeen pesten. Zij moeten uitingen van gedrag zoals boven onder punt 3 beschreven als pesten weten te interpreteren en er stelling tegen durven nemen. Zij geven signalen van pesten door aan de mentor (coördinator) . Zie verder het boven beschreven beleid. Medewerkers kan gevraagd worden extra op een leerling te letten en mee te helpen uit te vinden wie degenen zouden kunnen zijn die de betrokken leerling lastig vallen.

5.6 De ouders

De ouders van het gepeste en het pestende kind verdienen ook steun. Wij gaan ervan uit, dat de ouders zo spoedig mogelijk contact opnemen met de mentor, als zij merken dat hun kind wordt gepest.

Belangrijk is dat de ouders merken dat hun zorgen het gedrag van hun kind serieus worden genomen. Zij kunnen ook worden betrokken bij de aanpak van het pestgedrag zoals boven beschreven. Ouders kunnen informatie en advies krijgen over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.

Ouders moeten op de hoogte gesteld worden van het Schoolveiligheidsbeleid waar het pestbeleid een onderdeel van is. Dit gebeurt via de schoolgids en de website van de school.

6. Instanties

Er zijn allerlei instanties die zich bezig houden met pesten en andere vormen van ongewenst gedrag, zowel in de vorm van voorlichting en preventie als in de vorm van hulpverlening.

6.1 Binnen de school

De schoolleiding is verantwoordelijk voor een goed werk- en studieklimaat. Leerlingen worden zoveel mogelijk beschermd tegen seksuele intimidatie, agressie en geweld en tegen de nadelige gevolgen hiervan. Mocht dit zich toch voordoen, dan is op Bernrode de eerste persoon die een leerling kan aanspreken de **mentor**. Deze is er samen met de **coördinator** van de betreffende jaarlaag voor verantwoordelijk dat er tegen het pesten wordt opgetreden.

Als om een of andere reden de leerling zich niet vrij voelt om het pesten aan te kaarten bij de mentor of coördinator, kan hij ook terecht bij een van de **vertrouwenspersonen**. Leerlingen kunnen bij hen terecht wanneer zij te maken hebben met gedrag of omstandigheden die zij als ongewenst ervaren. De vertrouwenspersonen bespreken met de leerling wat gedaan moet worden en verwijzen eventueel door. In de meeste gevallen wordt via bemiddeling tot een oplossing gekomen. De vertrouwenspersoon onderneemt geen stappen zonder duidelijke toestemming van de leerling. Alle gesprekken zijn vertrouwelijk.

De vertrouwenspersonen op Bernrode zijn :

- Dhr. L. van Rooij
- Mw. G. Snijders

De school beschikt over een klachtenprocedure seksuele intimidatie, agressie en geweld. In overleg met de vertrouwenspersoon kan een klacht worden ingediend bij de schoolleiding, bijvoorbeeld wanneer bemiddeling in het conflict niet tot een oplossing heeft geleid. De klacht wordt behandeld door de klachtencommissie of door de rector.

6.2 Buiten de school

Voor klachten op het gebied van seksuele intimidatie kan een leerling ook buiten school terecht bij een **externe vertrouwenspersoon**. Voor onze school is dat inspecteur, die is te vinden via de website: www.onderwijsinspectie.nl

Als ouders zich uiteindelijk niet kunnen vinden in een besluit van de schoolleiding en in overleg niet tot overeenstemming kunnen komen, bestaat er de mogelijkheid dat zij een beroep doen op de **externe klachtencommissie** waarbij de school is aangesloten:

Landelijke Klachtencommissie Onderwijs
Postbus 185
3440 AD Woerden
tel.: 0348 405245
info@lkc-lkc.nl

Buiten de hierboven genoemde personen zijn er vele instanties en websites waar informatie kan worden ingewonnen over hoe te handelen bij pesten.